

ESTET

**EMBEDDING SUSTAINABILITY SKILLS IN TOURISM
EDUCATION AND TRAINING**

Project No. : 2020-1-PL01-KA202-081845

ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ПРОДУКТА

ПРОДУКТ:

ИРЗ: ВЪТРЕШНА УЧЕБНА ПРОГРАМА

ДЕЙНОСТ:

МОДУЛ 2. УМЕНИЯ ЗА УСТОЙЧИВОСТ И ПОДХОДИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНИ ПРОГРАМИ

Информация относно проекта

ПРОЕКТ:

ESTET: Embedding Sustainability Skills in Tourism Education and Training

ЗАГЛАВИЕ НА ПРОЕКТА:

ВКЛЮЧВАНЕ НА УМЕНИЯ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ ОБРАЗОВАНИЕТО И ОБУЧЕНИЕТО ПО ТУРИЗЪМ

АКРОНИМ:

ESTET

ПРОЕКТ №:

2020-1-PL01-KA202-081845

КООРДИНАТОР НА ПРОЕКТА:

SPOŁECZNA AKADEMIA NAUK / SAN - - Полша

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Настоящият проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява само вижданията на автора и Комисията не носи отговорност за използването на съдържащата се в нея информация.

СЪДЪРЖАНИЕ

УЧЕБНИ ЦЕЛИ	3
МЕТОДИ	3
ВРЕМЕТРАЕНЕ	3
ВЪВЕДЕНИЕ	3
2.1 ОБЩ ПРЕГЛЕД НА УМЕНИЯТА ЗА УСТОЙЧИВОСТ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР.....	4
2.1.А. СТИМУЛИРАНЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩИ УМЕНИЯ В НАСТОЯЩАТА УЧЕБНА ПРОГРАМА.....	4
2.1.В. FORGOTTEN GREEN SKILLS	7
2.2 ПОДХОДИ ПРИ РАЗРАБОТВАНЕ НА ПРОГРАМИ, ПОДХОДЯЩИ ЗА ПРЕПОДАВАНЕ НА УМЕНИЯ ПО УСТОЙЧИВОСТ	8
2.2.А. „УЧЕНЕ НА ХАПКИ“ (SINGLE-CONCEPT LEARNING): КОНЦЕПЦИЯ И ДОБРИ ПРАКТИКИ/ПРИМЕРИ	8
2.2.В. УЧЕНЕ ЧРЕЗ ПРОУЧВАНЕ (INQUIRY-BASED LEARNING): КОНЦЕПЦИЯ И ДОБРИ ПРАКТИКИ/ПРИМЕРИ.....	10
2.2.С. УЧЕНЕ ЧРЕЗ ПРАКТИЧЕСКИ ЗАДАЧИ (SERVICE LEARNING): КОНЦЕПЦИЯ И ДОБРИ ПРАКТИКИ/ПРИМЕРИ.	12
2.3 НАСОКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ В ОБЛАСТТА НА УСТОЙЧИВИЯ ТУРИЗЪМ НА БАЗАТА НА ТЕЗИ ПОДХОДИ.....	13
ПОЛЕЗНИ ЛИНКОВЕ.....	16
ОБОБЩЕНИЕ НА ОСНОВНИТЕ АКЦЕНТИ.....	17
ВЪПРОСИ ЗА САМООЦЕНКА	18
БИБЛИОГРАФИЯ	20

УЧЕБНИ ЦЕЛИ

В резултат на ангажиране с материалите в този модул, от обучаемите се очаква да постигнат следните учебни резултати:

- **Знания:** Информираност относно свързаните с устойчивост (зелени) умения, необходими в туристическия сектор. Познавания относно подхода за обучение, подходящ при преподаване на умения по устойчив (зелен) туризъм.
- **Умения:** Способност за конструиране на учебно съдържание и процес на преподаване/учене на базата на следните подходи: single-concept learning, inquiry-based learning, service-learning approaches.
- **Поведение:** Положително отношение към поставяне на обучаемите в позицията на активни участници в собственото си обучение.

МЕТОДИ

Методите, които ще се използват в Модул 2, включват:

- **Автономно учене** чрез четене и изучаване на материалите по модула и допълнителни източници и линкове, посочени в материалите.
- **Активно учене**, т.е. изпълнение на учебни дейности, разработени за практически учебни сесии.

Оценяването на степента на овладяване на съдържанието на модула ще бъде под формата на:

- **Самооценка** чрез отговаряне на въпроси в края на модула.

ВРЕМЕТРАЕНЕ

Очакваното време за покриване на модула е, както следва:

- Учебно съдържание (самостоятелно учене): **8 часа**
- Въпроси за самопроверка: **5-10 минути**
- Семинар, посветен на практически дейности по Модул 2: **8 часа**

ВЪВЕДЕНИЕ

Увеличаващото се търсене на устойчиви туристически продукти и услуги по света увеличава нуждата от развитие на зелени умения сред работната ръка в туристическия сектор. Макар че това изисква ориентиран към устойчивостта профил на работещите в туристическия сектор, все още предстои тези умения на станат стандартни в ПОО в туризма, като е налице несъответствие между уменията, които се изискват от сектора и тези, които се предлагат от образователните програми. И докато зелените умения и свързаното с тях обучение трябва да включват разбиране на концепциите, свързани с устойчивия туризъм, практическото им приложение по време на работа в реална среда съгласно задачите и позициите на персонала и нуждите на работодателите са много важни.

Тъй като традиционното професионално обучение изисква определено време за присъствени занимания, за много хора това е трудно постижимо и неефективно с оглед на факта, че в днешния забързан високотехнологичен свят хората са претоварени с информация и комуникация. Те са заети, разсеяни, а времето, за което могат да задържат вниманието си, е намалено. Същевременно, от хората се очаква да знаят повече от преди, за да следят промените в професионалния свят. Следователно институциите за образование и обучение заедно с туристическите компании трябва да си сътрудничат за разработването на учебни програми, които отговарят на нуждите на сектора. Бизнесът трябва да участва в процеса на преподаване, като осигурява на обучаемите времево ефективни обучения, практически стажове и професионален опит.

За да адресира представените по-горе предизвикателства ESTET Модул 2 „Свързани с устойчивостта умения и подходи за разработване на учебни програми“ включва теми, свързани с разработването на образователен процес на базата на иновативни методи, които подпомагат учене на теми, свързани с устойчивост и развитие на подходящи ценности и поведение за устойчиви действия. Такива методи са учене на хапки (single-concept learning), учене чрез проучване (inquiry-based learning) и учене чрез практически задачи (service learning). Така се осигурява необходимата връзка между Модул 1 от проекта, „Развитие на устойчивия туризъм“, който обхваща понятия, свързани с растежа на устойчивия туризъм и новото търсене на устойчиви туристически продукти и услуги, от една страна, и Модул 3 „Учебни ресурси за развитие на умения за устойчивост“, който предоставя практически ориентирана информация относно богати на медии и интерактивни ресурси за преподаване и учене за развитие на умения за устойчивост сред ПОО обучаеми в туристическия сектор.

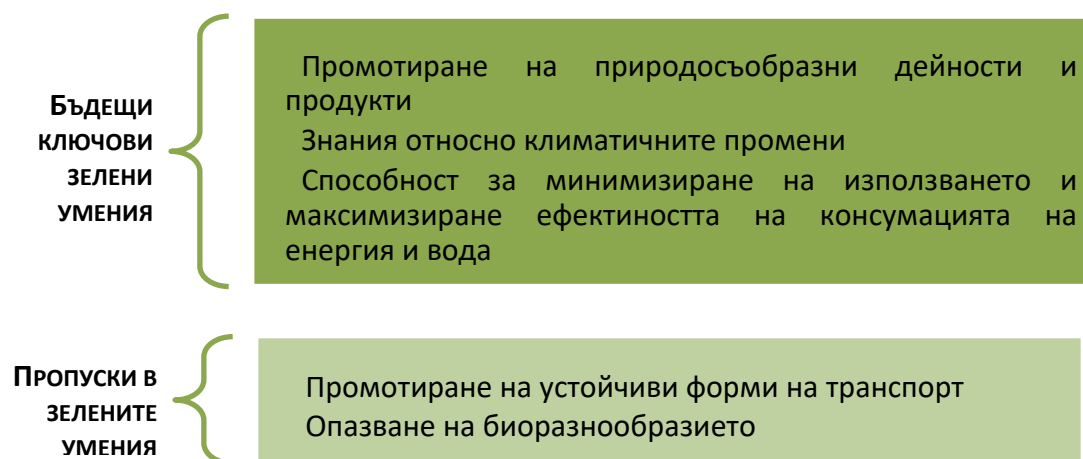
2.1 ОБЩ ПРЕГЛЕД НА УМЕНИЯТА ЗА УСТОЙЧИВОСТ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР

2.1.A. СТИМУЛИРАНЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩИ УМЕНИЯ В НАСТОЯЩАТА УЧЕБНА ПРОГРАМА

Преходът към по-зелена, климатично устойчива туристическа икономика е все по-важен за гарантиране на устойчиво развитие за всяка държава. Зеленият преход не би могъл да се състои, ако хората не са информирани и не разполагат със знанията и уменията за неговото реализиране. А това означава големи промени в образованието, обучението и ученето през целия живот. Всъщност ученето трябва да подкрепя зеления преход. (<https://www.etf.europa.eu/en/news-and-events/news/skills-green-transition>, 2021)

Голяма част от работната сила в момента няма квалифицирано образование по туризъм (Център за стратегия и услуги за оценка, 2016 г.). Настоящите пропуски в уменията са свързани с езикови познания, както и с доста специфични умения, като биоразнообразие, изкуствен интелект и културна информираност. Очаква се бъдещите ключови зелени умения да се фокусират върху природосъобразни дейности и продукти, както и познания относно климатичните промени (вж. Фиг. 1 по-долу).

Фигура 1. Бъдещи ключови зелени умения и пропуски в зелените умения

Източник: резюме на изследване Следващото туристическо поколение (*Next Tourism Generation*)

Следователно съществува потребност от разработване на конкретни програми и курсове по устойчив туризъм, както показват и резултатите от фокус групата на Концептуалната рамка за внедряване на умения за устойчивост. Всъщност, проведените във всяка държава фокус групи като част от проекта ESTET разкриват, че макар да е налице задълбочено разбиране от страна на ПОО преподаватели и експерти относно различните елементи на устойчивия туризъм, остава пропуск в обучението по устойчив туризъм и в постигането на тройния стандарт, особено поради наличието на определени политики, икономически фактори, поведенчески фактори и други. Фокус групите показват какви умения, според преподавателите, следва да се включат, както и методите това да се направи. Всъщност, представянето на програми и обучения за промотиране на екологични умения показват фрагментирани и доста незадоволителни резултати във всяка от държавите по проекта.

Тази констатация не е изненадваща, като се има предвид честата липса на поставяне на темата на политически дневен ред, както и ниската обществена информираност и осъзнаване на увеличаващия се потенциал и необходимост от такива умения. За промяна в тази насока като отправна точка може да се използва Програмата на Италия по време на председателството ѝ на Г20, която е базирана на три основни елемента: хора, планета и просперитет. Призивът ѝ за „грижа за хората и планетата при гарантиране на силно, включващо и устойчиво икономическо развитие“ трябва да бъде обект на сериозно внимание от страна на туризма, който освен всичко е сектор, зависим от отношенията между хората и местата за постигане на просперитет и устойчивост.

Насоките са основани на следните седем взаимосвързани области на политики, всяка от които се разглежда последователно. Всяка от тези области е свързана с всички три посочени по-горе стълба (Насоки за бъдещето на туризма от Г20 в Рим):

- Безопасна мобилност: възстановяване и поддържане доверието в пътуването;
- Управление на кризи: минимизиране влиянието на бъдещи кризи, засягащи туризма;

- Устойчивост: гарантиране на здрав и стабилен туристически сектор в несигурни времена;
- Включване: разширяване ангажираността на общността и ползите от туризма;
- Зелена трансформация: управление на туризма са запазване на глобалните и местни среди;
- Дигитален преход: овластяване на всички заинтересовани страни в туризма за пълно възползване от дигиталните възможности;
- Инвестиции и инфраструктура: фокусиране на ресурси върху устойчиво бъдеще за туризма.

Определянето на политики, стратегии и процеси следва да бъде подобро във всяка участваща в проекта държава с цел повишаване публичната информираност чрез сътрудничество със заинтересовани страни (като министерства на образованието, туризма, ПОО училища, туристически предприятия), разработване на алтернативни модели, туристически маршрути, планове за действия, инструменти и събития за изграждане на капацитет.

В допълнение, друг важен принос от концептуалната рамка е, че уменията и свързаното с тях обучение трябва да включват разбиране на концепциите за устойчив туризъм и преди всичко, тяхното практическо приложение, подходящо и приложимо за нуждите и позициите на съответния персонал: всъщност, професионалното обучение изисква определено учебно време в класната стая, но преди всичко и професионален опит в реална работна среда. Затова, институциите и туристическите фирми трябва да си сътрудничат в изготвянето на учебни програми, които отговарят на нуждите на сектора, а туристическият бранш трябва да участва в учебния процес като осигурява на обучаемите практически стажове и професионален опит. Практическите аспекти на устойчивостта, например в процесите за управление на околната среда, трябва също да бъдат включени в професионалното обучение.

Днес една добра практика може да е примерът с Глобалния съвет по устойчив туризъм (GSTC) (<https://www.gstccouncil.org/gstc-criteria/>). GSTC определя и управлява глобални стандарти за устойчиво пътуване и туризъм, известни като критериите GSTC. Критериите се използват с цел образование и повишаване на информираността, изготвяне на политики за бизнеси и правителствени агенции и други видове организации, за измерване и оценка, както и като основа за сертификация. Критериите GSTC са резултат от глобални усилия за разработване на общ език относно устойчивостта в туризма. Те са организирани в четири категории: (A) Устойчиво управление; (B) Социално-икономически влияния; (C) Културни влияния; и (D) Екологични влияния. Тъй като всяка туристическа дестинация има собствена култура, околна среда, обичаи и закони, критериите са разработени така, че да могат да се адаптират към местните условия и да се допълват от допълнителни критерии за конкретната дестинация и дейност.

Процесът на разработване на критериите има за цел да се придържа към кодекса за определяне на стандарти на ISEAL Alliance - международен орган, предоставящ насоки за развитие и управление на стандарти за устойчивост за всички сектори. Този кодекс е базиран на съответните ISO стандарти. Критериите са минималното, а не максималното, което бизнеси,

правителства и дестинации трябва да постигат в стремежа си към социална, екологична, културна и икономическа устойчивост.

По отношение на устойчивостта в туристическия сектор, за да се гарантира защита и валоризация на природните и културни ресурси на даден регион, сериозните последици от пандемията върху сектора създават спешната нужда от подпомагане на неговото възстановяване.

Например, за средиземноморските региони, участващи в проекта, възстановяването на устойчивия туризъм трябва да бъде универсално адресирано, за да се позволи на „средиземноморските региони да практикуват управление на туризма, което позволява постоянни подобрения на екологичната, социална и икономическа устойчивост, повишава конкурентоспособността чрез качество и иновации и гарантира изпълнение и мониторинг на стратегии и политики“ (Panoramaed Key Policy Paper on tourism, юни 2020 г.).

И наистина, сега повече от всякога това е възможност за подкрепа на постоянна и устойчива промяна в туристическите практики във всички държави, след настоящата пандемия от COVID-19, за разработване на алтернативни модели, маршрути, планове за действия, инструменти и събития за изграждане на капацитет.

2.1.В. FORGOTTEN GREEN SKILLS

Какво означава „забравени зелени умения“ в контекста на устойчивия туризъм?

Интересно е да се започне от често забравяните природосъобразни рутинни действия по отношение на устойчивите практики.

- 1) Транспорт: първото правило на устойчивото пътуване е да се избират устойчиви начини за транспорт като влак, услуги за споделяне на велосипеди, електромобили и обществен транспорт.
- 2) Мобилно приложение на билети: в дигиталната ера вече не е необходим хартиен билет за влак или хотел, достатъчно е да го запазим на смартфона си с някое от множеството налични мобилни приложения.
- 3) Правилната структура: удобен избор на хотели, В&В, ферми и други видове места за настаняване с ниско екологично въздействие, които имат възможност за подобряване на територията и нейните ресурси.
- 4) Хавлиени кърпи: по време на престоя е препоръчително да се избягва подмяната на кърпи, ако това не е строго необходимо, за да се помогне за намаляване на прането и следователно консумацията на енергия, вода и перилни препарати.
- 5) Осветление и климатици: добра практика е да се изключват светлините и климатикът при излизане от стаята. Също така, да се спира на водата, когато не се използва, за да се избегнат разхищения.

Други забравени умения, които трябва да се прилагат от местата за настаняване, са например:

- Собствено производство на хранителни продукти (напр. мляко, кисело мляко, месо);
- Използване на био/еко хранителни продукти;
- Използване на рециклирана хартия за административни цели;
- Естествена козметика за банята;

- Почистване с биоразградими вещества.

Това означава, че има практики, които трябва да се прилагат от служителите в туризма, както и други, които са предназначени за туристите/потребителите (например, политика за пестене на вода, пречистване и пестене на вода, използване на биопродукти и др.). Следователно, включването на зелени умения в образованието и обучението са необходими, както за служителите, така и за клиентите, както и че тези зелени умения не трябва да бъдат пренебрегвани или забравяни. Всъщност новото поколение туристи идва с още по-голяма екологична осъзнатост, то оценява и дори изисква наличието на „зелени продукти“ (Иванов, Иванова и Янкова, 2014 г.).

2.2 ПОДХОДИ ПРИ РАЗРАБОТВАНЕ НА ПРОГРАМИ, ПОДХОДЯЩИ ЗА ПРЕПОДАВАНЕ НА УМЕНИЯ ПО УСТОЙЧИВОСТ

Разработването на програми за преподаване включва създаване на учебни материали, модули, уроци и практически опит, които спомагат за ефективното учене. Моделът за разработване на такива програми (или подходи) дава насоки за организиране и формулиране на подходящи педагогически сценарии за постигане на конкретни цели, които могат да бъдат успешно приложени за развитие на умения за устойчив туризъм. Тоест, тези подходи описват как да се преминат различните стъпки в учебния процес, като се помага на преподавателите да насочват и планират цялостното обучение. В допълнение, процесът на разработване на програми за преподаване се състои от: а) определяне на нуждите на обучаемите; б) дефиниране на крайните и конкретни цели на преподаването; в) разработване и планиране на задачи за оценяване; и д) разработване на преподавателски и учебни дейности за гарантиране качеството на преподаване (Kurt, 2017).

2.2.A. „УЧЕНЕ НА ХАПКИ“ (SINGLE-CONCEPT LEARNING): КОНЦЕПЦИЯ И ДОБРИ ПРАКТИКИ/ПРИМЕРИ

За разлика от традиционния подход, „ученето на хапки“ е подход, адаптиран към нуждите на съвременния обучаем. Той позволява на хората да се ангажират с „малки (смилаеми) парчета“ от информация на компютър, смартфон или таблет по всяко време и навсякъде. Тази информация може да бъде заучавана в движение, по време на кафе пауза или в такси. Концепцията има за цел обучението да бъде лесно вмъкнато и съгласувано с ежедневни дейности и графици, да удовлетворява на най-спешните потребности от знания, вместо да нарушава ежедневни програми и дейности с продължителни лекции и ненужна информация.

Тези учебни елементи са свързани помежду си, за да се постигне необходимият резултат от дадена учебна програма, включително в областта на ПОО по туризъм. Те се предоставят на определени интервали, които осигуряват нужното време и пространство за обучаемите да осмислят и научат информацията, като същевременно помагат мозъкът да се подготви и да е готов да възприеме следващата порция информация. Ученето на хапки става изключително популярно в глобалния онлайн образователен сектор, тъй като представлява естествен отговор на надмощието на мобилното обучение и антидот на липсата на време и ресурси на работното място.

Служителите не могат да се ангажират ефективно и да запомнят информацията, когато им е предоставена детайлно в дълги лекции, а също така чрез традиционния начин на преподаване бизнесите губят ценни работни часове в учебен процес.

Факторите, допринесли за разпространението и популярността на ученето на хапки, са разнообразни и взаимосвързани. Основните сред тях са търсене на мобилно обучение, повишеният брой т.нар. милениали (Millennials) на работното място, което е особено осезаемо в туристическия сектор, както и постоянния натиск върху компаниите да разработват курсове бързо и на ниска цена. При всеобщото разпространение на мобилни комуникации, много компании са започнали да прилагат учене посредством устройства, следвайки модела на своите служители, които искат да имат достъп до нужната информация от смартфоните си по всяко едно време

Поколението на Милениалите, движещата сила на пазара на мобилно обучение, представляват съществен дял от глобалната работна сила, чувстват се удобно с всяко устройство, приложение или дигитална иновация и са напълно потопени в света на социалните медии и приложенията за онлайн чат и комуникация. Заедно с лесен достъп до информация, това поколение се характеризира и с намалена способност за концентрация и нуждата съдържанието да е вълнуващо, динамично и особено конкретно. Следователно, „ученето на хапки“ като метод е идеален за младите служители и е оптимален начин за комуникация и образование на персонала по ефективен начин.

Проблемът с безработицата в много от развитите икономики може да бъде обяснен с липса на умения, а не с липса на работни места, какъвто е случаят с туризма – постоянно се разкриват работни места с глобалното разрастване на туризма. В този и в други сектори е налице огромен недостиг на умения и за съжаление не са налице ресурсите, необходими за лесно справяне с проблема. Обучението е необходимост, но натискът върху компаниите означава, че те не могат да си позволят да отделят време, за да се фокусират върху обучение, а често нямат и бюджет за разработване на богато на текст, принтирано съдържание, което преди се е използвало за обучение на работното място.

В допълнение, младите хора имат повече достъп до мобилно устройство, отколкото до компютър или лаптоп. Следователно, ученето на хапки дава възможност за ангажирането им където и да се намират по начин, който е удобен и достъпен. Друго предимство на ученето на хапки е, че обучаемите могат да свалят и съхраняват информацията на устройствата си и да я използват на по-късен етап.

Най-голямото предимство при използването на методът „учене на хапки“ е подобрената ангажираност на обучаемите. Изследванията показват, че за обучаемите е трудно да се фокусират върху теоретичен материал в курс за повече от 20 минути. Този проблем може да бъде преодолян чрез предоставяне на хапки от полезна информация на обучаемия. Друга полза е, че след като се предостави, тази информация ще се осмисли и запомни по-ефективно. В днешния високо-технологичен живот хората имат все по-ограничен капацитет за обработване на информация. Затова курсовете, предоставящи информацията на малки части са идеални и позволяват на мозъка да преосмисли дадената информация, да си я припомни и използва успешно, когато това е необходимо.

Своевременната подкрепа е много важен елемент от ученето на работното място, особено в динамичен и зависим от клиентите сектор като туризма. Вместо да се учи нещо само защото може да е полезно в бъдеще, кратките учебни модули могат да се използват, когато са необходими.

Чрез предоставянето на адекватна информация в реално време се повишава ефикасността на служителите, което подобрява производителността на компанията. Ученето на хапки става преобладаващо по света, а европейските компании имат възможността да прилагат тази нова учебна методология, за да помогнат на служителите си и да подобрят своята производителност (Lamberti, 2017).

Khan Academy е чудесен пример за практическото приложение на подхода на учене на хапки. Салман Кан започва да преподава математика на части от две до четири минути. След това разширява идеята си в други учебни области. Дори при преподаване на нелинейни теми като изобразително изкуство, култура и туризъм, той ви кани на петминутно пътуване относно едно понятие като „направата на гръцки вази“ или „изкуството на скъпоценните камъни“. За съвременните обучаеми гледането на видео на компютър, таблет или смартфон е неустоима алтернатива на линейния, логически, пълен учебен модел, с който всички ние сме отраснали. В книгата си “The One World Schoolhouse: Education Reimagined” Кан представя убедителни аргументи за този революционен учебен модел (Meyer, 2014).

2.2.в. УЧЕНЕ ЧРЕЗ ПРОУЧВАНЕ (INQUIRY-BASED LEARNING): КОНЦЕПЦИЯ И ДОБРИ ПРАКТИКИ/ПРИМЕРИ

Според Анна Дж. Ворнър и Брайън Е. Майерс, ученето чрез проучване е „метод на преподаване, който комбинира любопитството на обучаемите и научния метод за развитие на умения за критично мислене“. Ученето чрез проучване промотира ангажираност, любопитство и експериментация. Вместо да бъдат инструктирани, обучаемите имат възможност да проучват теми, като задават въпроси и намират или създават решения. Това е по-скоро философия и общ подход към образованието вместо строг набор от правила и насоки, който лесно може да се използва за адресиране на пропуските в зелените умения в туристическия сектор.

Макар че преподавателите могат да прилагат учене чрез проучване по различни начини, има някои важни основни компоненти:

- 1) *Ориентация/наблюдение*: Преподавателят представя нова тема или понятие. Обучаемите проучват темата чрез изследване, пряко преподаване и практически дейности.
- 2) *Въпрос/концептуализация*: Обучаемите разработват въпроси, свързани с темата, дават прогнози и създават хипотези.
- 3) *Разследване*: Това е най-дългата част от метода учене чрез проучване. Обучаемите поемат инициативата, със съответната подкрепа от страна на учителя, да открият отговори, да намерят доказателства в подкрепа или срещу хипотезите, както и да направят проучване.
- 4) *Заклучение*: След като са събрали информация и данни, обучаемите правят заключения и отговарят на въпросите. Те определят дали техните идеи или хипотези са се оказали верни или не. Това може да доведе до повече въпроси.
- 5) *Дискусия/Споделяне*: Всички обучаеми може да учат един от друг на този етап чрез представяне на резултатите. Преподавателят трябва да насочва дискусиите, да насърчава дебат, допълнителни въпроси и размишления.

Друг подход, подходящ за урок с проучване, е моделът 5-Е. В такъв урок всяка стъпка води към следващата (Team XQ, 2020):

СТЪПКА 1 *Ангажиране*

Това е етап на подготовка. Целта му е да представи понятията и да запали интереса на учениците. На този етап преподавателите насърчават обучаемите да започнат създаването на своите въпроси.

СТЪПКА 2 *Проучване*

По време на проучването обучаемите започват активно да експериментират и да измислят стратегии за отговор на въпросите. Преподавателите наблюдават и дават насоки, докато обучаемите работят в малки групи.

СТЪПКА 3 *Обяснение*

Обучаемите представят потенциалните отговори на въпросите пред класа. Те представят доказателства за отговорите си и обясняват как са стигнали до тях.

СТЪПКА 4 *Допълнителна дискусия*

С цел задълбочаване разбирането на конкретни понятия и свързването им с други концепции, дискусията продължава. На този етап класът коментира нови въпроси. Преподавателят може също така да представи взаимосвързани концепции и да насърчи обучаемите да открият връзките.

СТЪПКА 5 *Оценяване*

Преподавателите неформално оценяват обучаемите по време на целия процес. Те могат да оценяват и посредством по-формални подходи. Урокът или проектът може да завърши с тест, доклад, презентация или друг вид оценяване.

Основните ползи от ученето чрез проучване могат да се обобщят в следните основни точки

- Подобрява ангажираността на обучаемите;
- Преподавателите имат възможност да наблюдават обучаемите;
- Дава възможност за реалистично оценяване;
- Обучаемите постигат и демонстрират овладяване на материала;
- Ученето е стимулирано е от интересите на обучаемите;
- Промотира екипна работа;
- Води до подобро запаметяване на информация и знания.

Примери за учене чрез проучване са представени от Руди В. Преториус, Андреа Ломбард и Аниса Кхото в статията им „Adding value to education for sustainability in Africa with inquiry-based approaches in open and distance learning“. Те са свързани с два обучителни модула, свързани с устойчивост, които се предлагат от Южноафриканския университет: модул от 2ро ниво „География на туризма“ и модул от 3то ниво „Екотуризм“. Ангажирането на авторите с тези модули включва планиране и разработване, преподаване, оценка, проверка на качеството и последваща ревизия. Някои от измеренията на ученето чрез проучване са илюстрирани, а именно движението от нещо малко (например дейност или раздел) към по-голямо (например няколко раздела) и тяхното разнообразно приложение (т.е. формативно вместо сумарно оценяване).

2.2.с. УЧЕНЕ ЧРЕЗ ПРАКТИЧЕСКИ ЗАДАЧИ (SERVICE LEARNING): КОНЦЕПЦИЯ И ДОБРИ ПРАКТИКИ/ПРИМЕРИ

Според университета Вандербилт, ученето чрез практически задачи се дефинира като: „форма на експериментално образование, при която научаването става посредством цикъл от действия и размишления, при който обучаемите се стремят да постигнат реални цели за общността и задълбочено разбиране и умения за самите себе си.“ Ученето чрез практически задачи може да бъде обяснено и като „образователен подход, който комбинира целите на обучението с обществена дейност с цел осигуряване на прагматично, прогресивно учебно преживяване, като едновременно с това удовлетворява нуждите на обществото“. Второто определение е по-лесно за разбиране, но все пак изглежда ненужно сложно. По-опростена дефиниция, която допълнително улеснява разбирането на понятието за учене чрез практически задачи може да бъде формулирана по следния начин: “При ученето чрез практически задачи обучаемите научават образователните стандарти чрез справяне с проблеми от реалния живот в тяхната общност“. (Wolpert-Gawron, 2016).

Ученето чрез практически задачи е комбинация от това, което ни е познато като формално образование и прилагането на това учене по практически начин. Това е вид образователна философия, която изисква обучаемият да демонстрира своите знания, като по този начин свързва когнитивното с емоционалното и води до по-добри резултати от обучението. То комбинира личната страст с интелект, дава възможност на обучаемите да открият своята страст и да използват полезни начини за ангажиране с реални проблеми. Това е учебно преживяване, което свързва личното развитие с когнитивното развитие и влияе едновременно на чувствата и мислите. Обучаемите използват идеите, за които учат на теория и ги свързват с реални проблеми на практика, създавайки постижими решения за дългосрочна трансформация на обществото. Класната стая се превръща в място, където мисълта е свързана със страст, предизвикваща реална промяна в света.

Работата в полза на обществото е част от образователните системи от години. Но това, което отличава ученето чрез практически задачи е, че то комбинира тази работа с богати академични знания, оценка и размишления, които са типични за ученето, базирано на проекти.

През последните години този подход набира популярност, тъй като преподавателите и консултантите в областта разглеждат резултатите от обучението на лица, които биват насърчавани да намират и използват своята страст да търсят решения на проблемите около себе си, от които основна част е устойчивото развитие (включително в областта на туризма).

Това става възможно посредством идеи, които позволяват на гражданите свободно да използват страстта и интелекта си, за да се превърнат в социални предприемачи, лица, които се заемат със социален проблем и се превърнат в трансформиращи сили в обществото.

International Field School Thematic Service-Learning (IFSTS-L) е пример за съвместна партньорска програма между университета Duta Wacana в Джокякарта, Индонезия и Австралийския национален университет с фокус върху развитието на туристически селища от 2009 г. насам. Тази програма се провежда ежегодно в различни локации. През 2016 г. програмата IFSTS-L се проведе в Регион Централна Сумба, Индонезия. Програмата се фокусира върху учебния процес и условията на живот на местната общност. Ученето чрез практически задачи е подход на местната общност за намиране на проблемите и потенциала в нея.

2.3 НАСОКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ В ОБЛАСТТА НА УСТОЙЧИВИЯ ТУРИЗЪМ НА БАЗАТА НА ТЕЗИ ПОДХОДИ

Както е обяснено по-горе, учебен модул с учене на хапки (*single-concept learning module (SCLM)*) представлява интерактивно съдържание, най-често уеб-базирано, което представя дадено понятие стъпка по стъпка. Всяка стъпка трябва да се фокусира върху един конкретен елемент от общото понятие, като предоставя подробности и обяснения, използвайки мултимедийни техники за преподаване. Чрез повтарящия се процес (вж. по-долу), стартиращ от по-обща информация и завършващ с обобщение, всяка част от понятието е разделена на части, като алгоритъм „разделяй и владей“ (Scano, 2004).

НАЧАЛНА СТРАНИЦА

Началната страница трябва да бъде много лесна и да дава бърз достъп до всеки елемент от съдържанието, за да могат потребителите незабавно да достигат до всяка част от него. Съдържание с линкове за бърз достъп е голямо предимство.

НАВИГАЦИЯ

Навигирането трябва да е много естествено; бутоните трябва да се намират лесно и дори да има пряк линк към тях. Трябва да са налични опции за движение напред и назад. В допълнение, ако съдържанието е мултимедийно, като видео или анимация, уверете се, че може да се пуска повторно без смяна на страницата. Също така, избор на скорост на анимацията е плюс. Ако съдържанието е налично в аудио формат, уверете се, че речта е налична във версия за четене за лица с увреден слух и за бърз преглед вместо слушане на цялата реч. Избягвайте необичайна поява на текста и

ТЕСТОВЕ

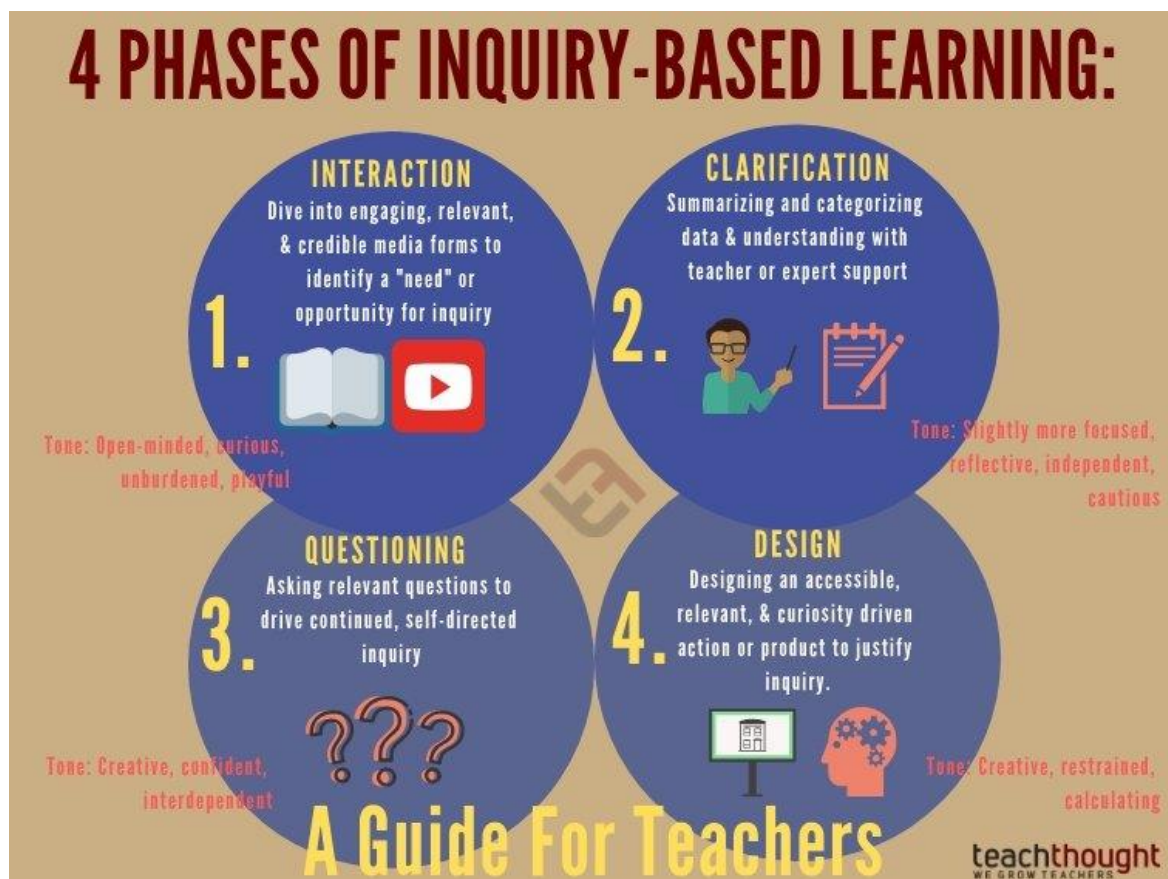
Тестовите са важни, защото оценяват разбирането и запомнянето на понятието. Те не е нужно да са в самия край. В тестовите се задават въпроси относно ключови точки и информация като по този начин помагат на обучаемия да затвърди знанията си. Тестовите не трябва да бъдат дълги (5 въпроса е добър брой) и не трябва да заключват следващото съдържание. Обучаемите трябва да имат

ПОСЛЕДНА СТРАНИЦА И ОБРАТНА ВРЪЗКА

Последната страница трябва да е обобщение на модула, което дава информация относно резултатите от теста и обхвата на темата, ако потребителят не е посетил всяка страница. Може да се даде линк към формуляр за обратна връзка. Обратната връзка

Като учебен модел, фокусиран върху разрешаване на даден проблем или отговаряне на основен въпрос, включително в областта на развитие на уменията в туризма, процесът на учене чрез проучване може да се раздели на 4 етапа, които може да се използват от преподавателите за структуриране на учебната сесия (занятие) (Heick, 2015):

На последно място, един учебен раздел за учене чрез практически задачи може да се раздели на четири части. Разделянето на 4 части цели да се адресират пропуските в зелените умения на служителите в туристическия сектор:

1. **ПРЕДВАРИТЕЛНО РАЗСЪЖДЕНИЕ:** Накарайте обучаемите да проведат сесия използвайки подхода „мозъчна атака“ (brainstorming) и да запишат как според тях биха могли да помогнат на света или на местната си общност.
2. **ПРОУЧВАНЕ:** Насочете обучаемите да използват техники, които да им помогнат в търсенето на информация по ефикасен начин. Те трябва да проведат онлайн анкети (crowdsourcing). Обучаемите трябва да обобщят констатациите си и да изготвят графики и други мултимедийни елементи, чрез които да представят своите резултати и констатации.
3. **ПРЕЗЕНТАЦИЯ:** Обучаемите трябва да представят своите резултати пред класа, училището и/ли пред външни заинтересовани страни. Те могат да направят плакати, за да промотират своя призив и послание, да организират кампания, изпращайки писма или да създадат уебсайт, за да информират повече хора. Обучаемите могат да представят своите резултати на други местни училища и организации или да създадат видеа за училищния сайт.
4. **РАЗМИШЛЕНИЕ:** Помолете обучаемите да помислят какво са спечелили от тази практическа задача като отговорят на следните въпроси:
 - Какво научихте по темата?
 - Какво научихте за себе си?
 - По какво се различава начинът ви на мислене сега?

ПОЛЕЗНИ ЛИНКОВЕ

<https://www.etf.europa.eu/en/news-and-events/news/skills-green-transition>

Голяма международна конференция „Изграждане на учебни системи за целия живот: умения за зелени и приобщаващи общества в дигиталната ера“, проведена на 25/07/2021, обявена в контекста на обсъждане на зелени умения и професии.

<https://www.gstcouncil.org/gstc-criteria/>

Уебсайтът представя критериите на Глобалния съвет по устойчив туризъм (GSTC), които са основа за устойчивост в пътуването и туризма и се използват за образование, повишаване на информираността и измерване и оценяване на политики.

<https://educationaltechnology.net/instructional-design/>

Уебсайтът дава дефиниция на теорията и практиката за създаване на учебни програми, заедно с кратка историческа информация за концепцията и ролята на създателите на такива програми.

<https://highdemandskills.com/single-concept-elearning/>

Статията описва предимствата на подхода на учене на хапки, адаптиран за онлайн преподаване чрез модел за електронно обучение на хапки. Тъй като е онлайн, моделът позволява нелинейно обучение, подходящо за съвременните обучаеми.

<https://www.prodigygame.com/main-en/blog/inquiry-based-learning-definition-benefits-strategies/>

Уеб-материалът обяснява подробно 7 предимства на ученето, базирано на проучване, заедно със 7 стратегии и дейности за преподаватели.

<https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/teaching-through-community-engagement/>

Статията се занимава с въпроси, свързани с изясняване на понятието за учене чрез практически задачи, неговите ползи, модели за ангажиране с общността и начини за интегрирането му в съществуващ курс.

ОБОБЩЕНИЕ НА ОСНОВНИТЕ АКЦЕНТИ

- Зеленият преход, т.е. преминаването към по-зелена туристическа икономика с устойчив климат, няма да се случи, ако хората не разполагат с информация, знания и умения за неговото осъществяване.
- Пропуските в уменията, свързани със зелен туризъм изискват разработване на конкретни програми и курсове за устойчив туризъм.
- Обучението на хапки има за цел да отговори на нуждите на съвременния обучаем, тъй като позволява на хората да се ангажират със „смилаеми хапки“ информация на компютър, мобилен телефон или таблет, навсякъде и по всяко време.
- Ученето чрез проучване може да се дефинира като учебен метод, който комбинира любопитството на обучаемите и научния метод за стимулиране развитието на умения за критично мислене, като по този начин промотира ангажираност, любопитство и експериментация.
- От практическа гледна точка, при ученето чрез практически задачи, обучаемите научават образователни стандарти като се справят с реални проблеми в общността си, комбинирайки процеса на услуги към обществото с богата академична програма, оценка и размишление, които са типични за обучението, базирано на проекти.
- Учебният модул при ученето на хапки представлява интерактивно съдържание, най-често веб-базирано, което представя дадено понятие стъпка по стъпка. Всяка стъпка трябва да се фокусира върху един конкретен елемент от общото понятие, като предоставя подробности и обяснения, използвайки мултимедийни техники за преподаване.
- Като учебен модел, фокусиран върху разрешаване на даден проблем или отговаряне на основен въпрос, включително в областта на развитие на уменията в туризма, процесът на учене чрез проучване може да се раздели на 4 етапа: взаимодействие, изясняване, задаване на въпроси и дизайн.
- Един учебен раздел на метода „учене чрез практически задачи“ може да се раздели на четири части за целите на адресиране на пропуски в зелените умения на служителите в туристическия сектор: предварително размишление, проучване, презентация, размишление.

ВЪПРОСИ ЗА САМООЦЕНКА

Въпрос 1: Пропуски в зелени умения	
Съдържание на въпроса	За кое от следните зелени умения модулет идентифицира пропуски?
Отговор 1	Промотиране на природосъобразни дейности и продукти
Отговор 2	Промотиране на устойчиви форми на транспорт
Отговор 3	Знания относно климатичните промени
Отговор 4	Опазване на биоразнообразието
Отговор 5	Способност за минимизиране използването и максимизиране ефикасността на консумацията на енергия и вода
Правилен отговор(и)	2, 4
Въпрос 2: Забравени зелени умения	
Съдържание на въпроса	Кое от следните умения не може да се класифицира като „забравени зелени умения“?
Отговор 1	Собствено производство на хранителни продукти (например прясно мляко, кисело мляко, месо)
Отговор 2	Натурална козметика за баня
Отговор 3	Използване на традиционни хранителни продукти
Отговор 4	Използване на рециклирана хартия за административни цели
Отговор 5	Почистване с биоразградими вещества
Правилен отговор(и)	3
Въпрос 3: Учене с единични понятия	
Съдържание на въпроса	Кое от следните твърдения, свързани с ученето на хапки е неправилно?
Отговор 1	Ученето на хапки е познато и като учене на части
Отговор 2	Ученето на хапки има за цел да пасне на програмите на обучаемите и да удовлетвори най-спешните им нужди от знания
Отговор 3	Тези части са свързани помежду си за постигане на нужния резултат от дадена учебна програма
Отговор 4	Информацията, предоставена по метода на учене на хапки може да се заучава в движение, по време на кафе пауза или в такси
Отговор 5	Ученето на хапки дава възможност за ангажиране със „смилаеми хапки“ информация и може да се използва само на мобилен телефон или таблет
Правилен отговор(и)	5
Въпрос 4: Учене чрез проучване	
Съдържание на въпроса	Коя от следните стъпки в модела на учене чрез проучване е извън логическата последователност на останалите четири?

Отговор 1	Обяснение
Отговор 2	Ангажиране
Отговор 3	Проучване
Отговор 4	Подробно разглеждане
Отговор 5	Оценяване
Правилен отговор(и)	1
Въпрос 5: Учене чрез правене	
Съдържание на въпроса	Един учебен раздел за учене чрез практически задачи може да се раздели на четири части за целите на адресиране на пропуски в зелените умения на служителите в туристическия сектор, като те включват:
Отговор 1	ориентация, задаване на въпроси, разследване, заключение
Отговор 2	взаимодействие, разяснение, задаване на въпроси, дизайн
Отговор 3	наблюдение, концептуализация, проучване, дискусия
Отговор 4	предварително размишление, проучване, презентация, размишление
Отговор 5	обяснение, разработване, оценка, споделяне
Правилен отговор(и)	4

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Ivanov, S. and Ivanova, M. and Iankova, K. (2014). Sustainable Tourism Practices of Accommodation Establishments in Bulgaria: An Exploratory Study. *Tourismos*, 9(2), 175-206. Available from: https://gala.gre.ac.uk/id/eprint/13291/3/13291_IANKOVA_Sustainable_Tourism_Arrangements_2014.pdf [Accessed 08/07/2021].
2. Kurt, S (2017). "Definitions of Instructional Design," in *Educational Technology*. Available from: <https://educationaltechnology.net/definitions-instructional-design/> [Accessed 16/07/2021].
3. OECD (2021). G20 Rome Guidelines for the future of tourism – OECD Report to G20 Tourism Working Group. Available from: https://www.g20.org/wp-content/uploads/2021/05/G20-Rome-guidelines-for-the-future-of-tourism_OECD-report-to-G20-TWG_CLEAN-COVER.pdf [Accessed 08/07/2021].
4. Octarino C. N., R. Y. Wololi, A. A. Wicaksono (2018). International Service Learning Program in Tourism Village Development Case Studies: Kampung Kabondok and Kampung Pasunga, Central Sumba, Indonesia. *SHS Web of Conferences* 59, 01007. Available from: https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/pdf/2018/20/shsconf_aprcsl2017_01007.pdf [Accessed 12/07/2021].
5. Pedaste, M et al. (2015). Phases of inquiry-based learning: Definitions and the inquiry cycle. *Educational Research Review*, Volume 14, February 2015, Pages 47-61. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1747938X15000068/pdf?md5=8126175220e6df5d56e1d191cfeae39c&pid=1-s2.0-S1747938X15000068-main.pdf> [Accessed 15/07/2021].
6. Pretorius, R., A. Lombard and A Khotoo (2016). Adding value to education for sustainability in Africa with inquiry-based approaches in open and distance learning. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, Volume 17, March 2016, Pages 167-187. Available from: https://www.researchgate.net/publication/294732788_Adding_value_to_education_for_sustainability_in_Africa_with_inquiry-based_approaches_in_open_and_distance_learning [Accessed 09/07/2021]
7. Scano, G. (2004). Proper use of single-concept learning module in teaching. Available from: <http://www.cs.iit.edu/~cs561/spring2012/SCLM/ScanoG.pdf> [Accessed 17/07/2021].

